

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA SPOLEČENSKÝCH VĚD

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

JANA VAŇKOVÁ

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA SPOLEČENSKÝCH VĚD

Vznik a vývoj azylové politiky v České Republice
Bakalářská práce

Formation and development of asylum policy in the
Czech Republic
Bachelor thesis

Autor práce: Jana Vaňková, specializace v pedagogice, NJ-SV
Vedoucí práce: PhDr. Salim Murad, Ph.D.

České Budějovice 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných ... fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 30. dubna 2012

Podpis: Jana Vaňková

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěla poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce PhDr. Salimu Muradovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky. Velký dík také patří Mgr. Markétě Jindrové z Integrovního centra pro cizince v Českých Budějovicích a Mgr. Petře Texlerové z Organizace pro uprchlíky v Českých Budějovicích za vstřícný přístup a poskytnuté informace.

OBSAH

Úvod	10
1. Metodologie	12
2. Vymezení základních pojmů.....	13
2. 1. Uprchlík.....	13
2. 2. Migrant	13
2. 3. Ekonomický migrant	13
2. 4. Azyl	14
2. 5. Žadatel o azyl	14
2. 6. Vnitřní přesídlení osoby	14
2. 7. Osoba bez státní příslušnosti	14
3. Imigrace do České republiky	15
3. 1. Definice migrace	15
3. 2. Migrace vynucená	16
3. 3. Migrace dobrovolná	17
4. Fáze vývoje azylové politiky v ČR.....	18
4. 1. První fáze v letech 1989/1990-1995.....	18
4. 2. Druhá fáze v letech 1995-2000	20
4. 3. Třetí fáze po roce 2000.....	22
5. Legislativa azylové politiky v ČR	25
5. 1. Zákon č. 235/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů	25
5. 2. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky	26
5. 3. Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců	26
6. Mezinárodní legislativa azylové politiky	28
6. 1. Úmluva o postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951- Ženevská úmluva	28
6. 2. Protokol o postavení uprchlíků ze dne 31. ledna 1967- Newyorský protokol	28
6. 3. Vídeňská úmluva o diplomatických stycích z roku 1963	29
6. 4. Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace ze dne 21. prosince 1965	29

6. 5. Mezinárodní pakt o lidských a politických právech ze dne 16. prosince 1966.....	30
6. 6. Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení ze dne 10. prosince 1984.....	30
6. 7. Úmluva o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989	30
6. 8. Mezinárodní úmluva o ochraně práv migrujících pracovníků a členů jejich rodin ze dne 18. prosince 1990	31
6. 9. Úmluva o mezinárodním organizovaném zločinu ze dne 14. listopadu 2000	31
7. Legislativa azylové politiky v rámci EU	32
7.1. Směrnice rady 2011/55/ES ze dne 20. července 2011	32
7. 2. Směrnice rady 2003/9/ES ze dne 27. ledna 2003- přijímací směrnice	32
7. 3. Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003- Dublin II.....	33
7. 4. Směrnice rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003	34
7. 5. Směrnice rady č. 2004/83/ES ze dne 24. dubna 2004- kvalifikační směrnice	34
7. 6. Směrnice rady č. 2005/85/ES ze dne 1. prosince 2005- procedurální směrnice	35
7. 7. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008- návratová směrnice	36
8. Organizace pro uprchlíky a azylanty	37
8.1. Vládní organizace	37
8. 1. 1. Ministerstvo vnitra České republiky.....	37
8. 1. 2. Ministerstvo práce a sociálních věcí.....	39
8. 2. Nevládní organizace.....	39
8. 2. 1. Asociace uprchlíků v ČR- AU ČR	39
8. 2. 2. Organizace pro pomoc uprchlíkům- OPU	40
8. 2. 3. Centrum pro integraci cizinců- CIC	40
8. 2. 4. Poradna pro integraci- PPI.....	41
8. 2. 5. Charita Česká republika.....	41
8. 2. 6. Sdružení občanů zabývajících se emigranty- SOZE	42

8. 3. Mezinárodní organizace	42
8. 3. 1. Mezinárodní organizace pro migraci- IOM.....	42
8. 3. 2. Amnesty International	43
8. 3. 3. Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky UNHCR.....	43
Závěr	46

Seznam použitých zdrojů

Přílohy

ANOTACE

Bakalářská práce pojednává o vzniku české azylové politiky po listopadu 1989. V úvodní části vymezím základní pojmy, jako jsou migrace, azyl, uprchlík atd.

Další část se věnuje vývojovým fázím azylové politiky v České republice. Bakalářská práce se zabývá legislativou azylové politiky v České republice, tak i v Evropské unii. Poslední část věnuje pozornost organizacím pro pomoc uprchlíkům, kteří se snaží začlenit a přizpůsobit se poměrům České republiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Žadatel o mezinárodní ochranu, azyl, migrace, uprchlík, azylová politika, integrace, Česká republika

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the formation of the Czech asylum policy after November 1989. Basic terms such as migration, asylum, refugee atc. are defined in the introductory part.

The developmental stages of the asylum policy in the Czech Republic are described in the second part of the bachelor thesis. The bachelor thesis deals with the legislation on asylum policy in the Czech Republic and in the European Union. The last part is focused on the organizations which help refugees who are trying to integrate and adapt to the circumstances of the Czech Republic.

KEY WORDS

Applicant for international protection, asylum, migration, refugee, asylum policy, integration, Czech Republik

ÚVOD

Migrace obyvatelstva probíhá již tisíciletí a dotýká se zemí celého světa. Fenomémem dnešní doby je migrace lidí z méně vyspělých zemí. Lidé odcházejí ze svých domovů s vidinou lepší ekonomické situace, z politických důvodů, nebo z důvodu ohrožení jejich života.

Dvě světové války ve 20. století vyprodukovaly velké množství uprchlíků. Během druhé světové války dochází k rozštěpení československého exilu na dvě části. Do jedné části spadá velké množství československých obyvatel a vojáků, kteří prchali před nacistickým režimem do západních zemí, nebo proti němu chtěli ze zahraničí bojovat. Přívrženci komunistického režimu prchali směrem opačným, tedy do Sovětského svazu. Nesníme opomenout ani české a slovenské Židy, kteří prchali před genocidou především do Švýcarska, nebo do Ameriky. Uprchlíky můžeme nazývat také československé občany, kteří byli násilně donuceni v roce 1938 a 1939 opustit Sudety, které byly připojeny k Německu. Sice se přemístili pouze v rámci své rodné země, ale i tak ztratili své domovy. Stejně tak můžeme hovořit o sudetských Němcích, kteří byli po druhé světové válce ze Sudet vysídleni. K další vlně uprchlictví z Československa dochází v 1948, kdy převzali vládu v zemi komunisté. Podle statistik opustilo zemi v letech 1948 až 1989 přibližně 550 tisíc obyvatel, to tvoří asi 3, 5 % celkové populace. V této době byli nuceni odejít do exilu někteří spisovatelé, umělci, novináři, či bývalí politici, velká část z nich pracovala v zahraničí na oslabení komunistického režimu, další část se snažila pomáhat lidem, kteří nadále zůstávali v komunistickém Československu. Velká většina emigrantů zůstala v zahraničí i po pádu komunistického režimu, hlavním důvodem bylo to, že v cizině měli již vybudované určité zázemí. Ale když opomineme politické důvody emigrace, tak někteří lidé odcházeli z Československa i z ekonomických důvodů, a to především do Ameriky. Ze statistických údajů po roce 1989 jde vidět, že ve světě žije téměř 2, 2 milionu lidí, kteří se hlásí k českému původu. (Pehe : 2002)

Česká republika do roku 1989 tedy uprchlíky pouze produkovala, ale postupem času se nejprve stává zemí tranzitní pro cestu do západní Evropy, a posléze se stává i zemí

cílovou. Proto bylo nutné vytvořit fungující azylovou politiku a přijmout příslušnou legislativu.

Cílem této práce je popsat a charakterizovat situaci v oblasti tvoření a vzniku české azylové politiky. Na začátku práce jsou popsány důležité pojmy, které s touto problematikou úzce souvisejí, v další části je popsán rozdíl mezi migrací dobrovolnou a vynucenou. Třetí kapitola se věnuje třem vývojovým fázím azylové politiky v České republice. Dále práce popisuje legislativu týkající se azylové politiky jak v rámci ČR, tak i EU a také se zabývá legislativou mezinárodní. Poslední část se věnuje vládním, nevládním a mezinárodním organizacím, které se zabývají azylanty a uprchlíky.

1. METODOLOGIE

Ke zpracování dat v této bakalářské práci je použito obsahové analýzy, která se řadí do skupiny empirických metod. Zahrnuje analýzu jak zdrojů tištěných, tak i elektronických. Jedná se především o dokumenty vydané ministerstvy, o materiály vydávané organizacemi, které se zabývají touto problematikou. V této práci jsou také použity právní předpisy, v první řadě zákon 4. 325/1999 Sb., o azylu a mezinárodní úmluvy, např. Ženevská úmluva o postavení uprchlíků z roku 1951, která je publikována pod č. 208/1993 Sb.

Dále je zde použita metoda sekundární analýzy, při které se využívají data, která byla pořízena k výzkumným účelům již dříve. Jedná se o data z webových stránek Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), ze stránek Ministerstva vnitra (MVCR) a ze statistik Českého statistického úřadu (ČSÚ).

V této bakalářské práci je použita i metoda standardizovaného rozhovoru, který probíhal podle předem určených otázek. Jednalo se o rozhovory individuální, který byly vedeny se dvěma osobami.

Cílem je seznámit čtenáře se vznikem a vývojem české azylové politiky po listopadu 1989. Transformace České republiky (Československa) k demokracii měla velký vliv na přijímání příslušné legislativy v rámci uprchlictví.

2. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Lidé stále častěji zaměňují pojmy jako je uprchlík, migrant, ekonomický migrant, vnitřně přesídlená osoba, a proto je důležité základní definice vymezit.

2. 1. Uprchlík

Podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků vydané v roce 1951 je uprchlík osoba, která se nachází mimo svou vlast nebo místo stálého pobytu a má oprávněné obavy z pronásledování. Důvody k pronásledování mohou být rasové, náboženské, nebo národnostní. Osoby, které prchají před obecným násilím, nebo ozbrojeným konfliktem bývají také považovány za uprchlíky.¹

2. 2. Migrant

Tento termín zahrnuje osoby, které se přesunuli do jiné země z nejrůznějších důvodů a to na určitou dobu, minimálně na jeden rok. To znamená, že tento pojem nezahrnuje krátkodobé návštěvy cizích zemí, jako jsou dovolené, nebo služební cesty. Je nutné odlišovat tento termín od výrazu imigrant, ten označuje osoby, které mají trvalé bydliště v jiném státě, než je jejich země původu.²

2. 3. Ekonomický migrant

Je osoba, která neopustila svou zemi původu kvůli pronásledování, ale odešla z finančních důvodů.³

¹ UNHCR. *Ochrana uprchlíků*. [on-line], [cit. 15. listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/o-nas/ochrana-uprchliku-a-unhcr.html>>

² TAMTÉŽ

³ TAMTÉŽ

2. 4. Azyl

Azyl je ochranný pobyt, který poskytuje stát příslušníkovi třetí země, nebo osobě bez státní příslušnosti z důvodu pronásledování.⁴

2. 5. Žadatel o azyl

Je osoba tvrdící, že je uprchlíkem, a která čeká na posouzení své žádosti o udělení azylu. Tento termín popisuje skutečnost, že někdo podal žádost o azyl. Pokud bude žádost vyřízena kladně, tak žadatel obdrží status uprchlíka.⁵

2. 6. Vnitřně přesídlené osoby

Jsou osoby, které byli donuceni svůj domov opustit kvůli pronásledování, ozbrojenému konfliktu, nebo kvůli přírodním katastrofám. Vnitřně přesídlené osoby se liší od uprchlíků tím, že nepřekročili hranice své vlasti.⁶

2. 7. Osoba bez státní příslušnosti

Jedná se o takovou osobu, kterou za svého občana nepovažuje žádný stát, nebo také o osobu, která nemůže využít ve své zemi základních práv. Tito lidé žijí v zemi, ve které de facto neexistují, a tudíž nemají žádná práva. Na rozdíl od ostatních výše popisovaných skupin žijí tito lidé ve své vlasti, kde se narodili. V některých případech mohou být lidé bez státní příslušnosti i uprchlíky.⁷

⁴ MVČR. *Terminologický slovník*. [on-line], [cit. 15. listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>>

⁵ UNHCR. *Ochrana uprchlíků*. [on-line], [cit. 15. listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/o-nas/ochrana-uprchliku-a-unhcr.html>>

⁶ TAMTÉŽ

⁷ TAMTÉŽ

3. IMIGRACE DO ČESKÉ REPUBLIKY

Veřejnost považuje migraci obyvatelstva jako něco nového, ale Česká, respektive Československá republika měla již v minulosti zkušenosti s přistěhovalectvím. Podle sčítání lidu v roce 1921 žilo v ČSR přes 3 miliony německy mluvících obyvatel. Tato menšina se řadila k největší národnostní menšině v Evropě. Dalšími menšinami byli Maďaři, Rusíni, Poláci a v neposlední řadě Židé. Teprve důsledky obou světových válek, jako bylo vyhlazení Židovského národa, odsuny Němců a Maďarů a ztráta Podkarpatského území, dnešní Zakarpatské Ukrajiny způsobily, že se dnešní Česká republika postupně stala homogenním státem. Život za železnou oponou a následné rozdělení Československa v roce 1993 tento stav ještě více dovršily.

Tato situace se změnila až po Sametové revoluci a po otevření hranic roku 1989. Nejenže Češi dostali možnost volně cestovat, ale i obyvatelé jiných zemí měli možnost přicestovat. Zpočátku byla ČR využívána pouze jako tranzitní země, čili přechodná, až později se začala stávat cílovou zemí pro přistěhovalce.⁸

3. 1. Definice migrace

Migrace je definována jako přesun jednotlivců a skupin v určitém prostoru, který je společně s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a ovlivňuje kulturní a společenské změny obyvatel. Intenzita migrace se zvyšuje s neustálým ekonomickým rozvojem.⁹ Migraci jako společenský jev dělíme na migraci vynucenou a na migraci dobrovolnou. Někdy je obtížné tyto dva pojmy od sebe oddělit, především u migrace za prací bývá migrace dobrovolná spojená s migrací vynucenou.¹⁰

⁸ Richtermocová, T. *Migrace v České republice, její klady a zápory*. [on-line], [cit. 20. listopadu 2011]. Dostupné z: <http://www.oerig.cz/_ftp/pdf/Migrace%20v%20CR.pdf>

⁹ MVČR. *Terminologický slovník*. [on-line], [cit. 20. listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>>

¹⁰ MVČR. *Imigrace, Fenomén migrace obecně*. [on-line], [cit. 20. listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/migrace.html>>

3. 2. Migrace vynucená

Vynucená migrace vyjadřuje snahu vyhnout se ozbrojeným konfliktům, pronásledování z důvodu rasy, národnosti, náboženského vyznání. Důvodem k vynucenému odchodu z rodné země můžou být i ekologické, nebo přírodní katastrofy, které vyvolávají přímé ohrožení života, nebo živobytí. Jedince migrující z těchto důvodů označujeme jako uprchlíky.

Jastram a Achiron uvádějí, že podle Úmluvy o postavení uprchlíků z roku 1951 je uprchlíkem osoba mající opodstatněnou obavu z pronásledování kvůli svému náboženství, rase, národnosti, politickému názoru, nebo příslušnosti k nějaké určité sociální skupině a nacházející se mimo zemi svého původu. (Jastram, Achiron 2001 : 11).

Ženevská úmluva dělí uprchlíky na několik kategorií. Do první kategorie spadají ti, kteří splňují kritéria Ženevské úmluvy, to znamená, že prošli azylovým řízením a prokázali, že jejich obavy z pronásledování jsou skutečné a to buď z důvodů rasových, náboženských, nebo politických. Tito uprchlíci posléze využívají takzvané mezinárodní ochrany. Stát, který jim statut uprchlíka přizná, má možnost vystavit jim uprchlické pasy. Držitel mezinárodního uprchlického pasu nesmí být tímto státem vydaný zpět do země, ze které uprchl.¹¹

Do druhé kategorie se řadí uprchlíci utíkající před násilím, před přírodními a ekonomickými katastrofami. Tito uprchlíci spadají do kategorie prima facie a od předchozí skupiny se odlišují na první pohled viditelnou nouzí. Azylových procedur jsou proto ušetřeni a bývá jim většinou nabídnuto dočasné útočiště.¹²

Krchová uvádí, že tento typ migrace je konzervativní, protože si uprchlík touží zachovat stejné životní podmínky, které měl před vypuknutím válečného konfliktu, politického, náboženského či etnického pronásledování. (Krchová 2008 : 16)

¹¹ *Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 28. prosince 1951.* [on-line], [cit. 20. listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://ck.czweb.org/cck/aktivita/konvence.html>>

¹² *Úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 10. prosince 1948.* [on-line], [cit. 22. listopadu 2011]. Dostupné z:< <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/uprchlici.pdf>>

Vynucená migrace je většinou spojena s tím, že uprchlík nejen ztrácí svůj domov, vlast a jistoty, ale často i rodinu. Nachází v těžké životní situaci a je nucen čelit mnoha nástrahám nové země, největším problémem bývá integrace.

3. 3. Migrace dobrovolná

Migrace dobrovolná má osobní charakter a lidé opouštějí svoji vlast zcela dobrovolně a to z důvodů, sjednocení rodiny, studia či zaměstnání. Tato migrace je inovační, protože se provádí hlavně kvůli zlepšení životních podmínek. Z tohoto důvodu ji také můžeme nazývat jako migraci ekonomickou. Podle Drbohlava a Uherka je to migrace zcela účelová a jejím cílem je zlepšení životních podmínek a zlepšení zabezpečení jednotlivců a rodin. (Drbohlav, Uherek : Reflexe migračních teorií)¹³

¹³ Drbohlav, D., Uherek, Z. *Reflexe migračních teorií*. [on-line], [cit. 22. listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/illegal/clanky/Uherek-Teorie.pdf>>

4. FÁZE VÝVOJE AZYLOVÉ POLITIKY V ČR

Barša dělí vývoj české azylové politiky do třech fází. První je fáze liberální, trvá od roku 1990 do roku 1995 a je pro ni charakteristické vytváření základů azylové politiky. Druhá fáze končí v roce 2000 a jejím cílem byla snaha harmonizovat azylové právní předpisy s Evropskou unií. Až do současnosti probíhá fáze třetí, která se snaží o komplexní rozvoj azylové politiky. (Barša : 2003)¹⁴

4. 1. První fáze v letech 1989/1990-1995

Po revoluci v roce 1989 vstupuje Československo do velmi těžké fáze transformace směrem k demokracii. Součástí transformace byly i změny v legislativě. Protože Československo spolu s ostatními zeměmi východního bloku byly do této doby zeměmi uprchlíky spíše produkujícími, tak se v legislativě azylové politiky nacházely velké nedostatky. (Honců a kol. 2007 : 12)

Tato situace se ovšem po roce 1989 velmi změnila, protože pád komunistického režimu nepřinesl jen změny kulturní, ale také migrační. (Gabal 2002 : 13) Hlavním důvodem k změně byl ten fakt, že přicházely první žádosti migrantů o azyl. A za další důvod lze považovat, že se Československo chtělo rychle vyrovnat vyspělým demokratickým zemím v západní Evropě a to by nebylo možné bez fungující azylové politiky. (Honců a kol. 2007 : 12)

Během roku 1990 přišly do Československa první žádosti o azyl, od července do prosince 1990 požádalo o azyl 1 602 osob a získalo ho 30 žadatelů. Z tohoto faktu vyplývá, že pouze 1,87 % žádostí bylo v roce 1990 vyřízeno kladně.¹⁵ I když je tento údaj jen z půlročního období, tak z něj lze usoudit, že se Československo a posléze Česká republika řadila k evropským zemím mající nejnižší úspěšnost kladně vyřízených žádostí o azyl. Tyto údaje vycházejí z tabulky č. 1.

¹⁴ Barša, P. *Managing Immigration and Integration in Europe and in the Czech Republic*. [on-line], [cit. 10. prosince 2011]. Dostupné z: <http://www.policy.hu/barsa/Final_Research_Paper_html.html>

¹⁵ MVČR. *Mezinárodní ochrana*. [on-line], [cit. 10. prosince 2011]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/uprchlici/2004/8_zpm_06.html>

Tabulka č. 1

rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
počet žádostí	1 602	2 226	841	2 207	1 187	1 417	2 211	2 109	4 085	7 220	8 788	18 088
změna oproti předchozímu roku		39%	-62%	162%	-46%	19%	56%	-5%	94%	77%	22%	106%
% ze všech žádostí	3%	4%	2%	4%	2%	3%	4%	4%	8%	14%	17%	35%

Zdroj dat: MVČR. *Mezinárodní ochrana*. [on-line], [cit. 20. prosince 2011]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/uprchlici/stat01.html>>

Nízký počet žadatelů o azyl v tehdejší Československu byl nejnižší v Evropě, to se dá vysvětlit tím, že uprchlíci hledali útočiště spíše ve více vyspělejších zemích a Československo pro ně představovalo jen přechodnou zem, kterou opouštěli ještě před vyřízením jejich žádosti. (Dolejšová 2006 : 23)

I když byl počet žádostí o azyl velmi nízký, tak bylo nezbytně nutné přijmout příslušnou legislativu. Jako řešení bylo zvoleno přijetí zákona o uprchlících, tento zákon upravoval a stanovil povinnosti a práva uprchlíků přicházejících do země a také určoval postup řízení o udělení azylu. Zákon č.498/1990 Sb. o uprchlících přijalo Federální shromáždění 16. Listopadu 1990. (Honců a kol. 2007 : 13)

Přestože zákon o uprchlících vycházel z Ženevské úmluvy, tak obsahoval ustanovení, která s ní nebyla v souladu. Tyto nedostatky se nepodařilo odstranit ani novelizacemi provedenými zákonem č. 317/1993 Sb. a zákonem č. 150/1996 Sb. Odchyly se objevovaly především v různém pojetí definice uprchlíka a v důvodech pro odnětí tohoto statusu, další odchyly byly v možnosti zastavení azylového řízení. Výčet všech rozdílů najdeme v důvodové zprávě k zákonu č. 325/1999 Sb. (Dolejšová 2006 : 23)

Ani následná ratifikace Ženevské úmluvy, ke které došlo v roce 1991 a vešla v platnost 28. února 1992, nepřinesla žádné pozitivní výsledky. Jediným výsledkem bylo to, že se zákon musel doplnit a reformovat. Ve stejném roce, ve kterém došlo

k přistoupení k Ženevské úmluvě, zahájila v Praze svoji činnost kancelář UNHCR, tedy kancelář Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. (Honců a kol. 2007 : 13)

V této vývojové fázi azylové politiky se zatím nedá hovořit o tlaku ze strany Evropského společenství. A to z důvodu, že ani samotné společenství nemělo závazná ustanovení, která by se týkala azylové politiky, dalším důvodem bylo také to, že zákon o azylu vznikl brzo po převratu. Po roce 1989 začalo Československo uvažovat o tom, že vstoupí do Evropského společenství. (Dolejšová 2006 : 23) Koncem roku 1990 zahájilo Československo s ES jednání o uzavření tzv. asociační dohody, kterou o rok později společně s Polskem a Maďarskem podepsalo. Avšak po rozpadu ČSFR v roce 1993 Evropské společenství pozastavilo ratifikaci a tato smlouva nikdy nenabyla platnosti.¹⁶ Česká republika v čele s ministrem zahraničních věcí Josefem Zieleniecem chtěla toto zpoždění co nejrychleji dohnat, a proto v 1993 podepsala novou dohodu „zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a ES a jejich členskými státy na straně druhé“, tato smlouva vešla v platnost 1. února 1995. Do této doby se řídily vzájemné vztahy Prozatímní dohodou.¹⁷

4. 2. Druhá fáze v letech 1995- 2000

Tato fáze byla výrazně ovlivněna přípravou na vstup do Evropské unie. Česká republika podala přihlášku ke členství v EU prostřednictvím tehdejšího předsedy české vlády Václava Klause v červenci roku 1997.¹⁸

Jednou z podmínek pro vstup do Evropské unie bylo přijetí jejího práva. (Dolejšová 2006 : 24) Azylová politika je v rámci EU zakotvena ve třetím pilíři Maastrichtské smlouvy, který se zabývá spoluprací v oblasti justice a vnitřních věcí.¹⁹ K většímu

¹⁶ EUROSKOP. *Asociační dohoda*. [on-line], [cit. 10. Prosince 2011]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/167/sekce/asociacni-dohoda/>>

¹⁷ EUROSKOP. *Vstup ČR do EU*. [on-line], [cit. 18. prosince 2011]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/>>

¹⁸ TAMTÉŽ

¹⁹ Evropský parlament. *Maastrichtská smlouva a Amsterodamská smlouva*. [on-line], [cit. 18. prosince 2011]. Dostupné z: <http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/how/evolution/article_7144_cs.htm>

rozvoji azylové politiky došlo však až po přijetí Amsterodamské smlouvy v říjnu 1997, která vešla v platnost k 1. květnu 1999. Proto po tomto roce přijala Česká republika mnohem více legislativy, která se týkala azylové politiky než v letech předchozích. (Dolejšová 2006 : 24)

11. listopadu 1999 byl přijat zákon o azylu č. 325/1999 Sb., který odstraňoval dřívější legislativní nedostatky. V tomto zákonu již byla použita taková terminologie, která je běžná ve všech evropských azylových dokumentech. (Honců a kol. 2007 : 14) Z důvodů snížení počtu žadatelů o azyl byly zavedeny termíny jako:

- Sankcionování přepraveců uprchlíků²⁰
- Bezpečná země původu: „Podle zákona o azylu se bezpečnou zemí původu rozumí stát, jehož je cizinec státním občanem (v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště), v němž státní moc dodržuje lidská práva a je způsobilá zajistit dodržování lidských práv a právních předpisů. Bezpečnou zemí původu neopouštějí její občané z důvodů pronásledování za uplatňování politických práv a svobod, nebo z odůvodněného strachu z pronásledování z důvodů rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů nebo z důvodu hrozícího skutečného nebezpečí vážné újmy. Jedná se o stát, který ratifikoval a dodržuje mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách a který umožňuje činnost právnickým osobám, které dohlíží nad stavem dodržování lidských práv. Přichází-li žadatel o udělení mezinárodní ochrany ze státu, který Česká republika považuje za bezpečnou třetí zemí, lze jeho žádost zamítnout jako zjevně nedůvodnou.“²¹
- Bezpečná třetí země: „Podle zákona o azylu se bezpečnou třetí zemí rozumí stát jiný než stát, jehož je cizinec státním občanem (v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště), ve kterém cizinec pobýval před vstupem na území, a do kterého se může tento cizinec vrátit a požádat o udělení

²⁰ Člověk v tísni. *Uprchlíkem v Česku*. [on-line], [cit. 18. prosince 2011]. Dostupné z: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/PINF_Azyl.pdf>

²¹ MVCR. *Terminologický slovník*. [on-line], [cit. 18. prosince]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>>

postavení uprchlíka podle mezinárodní smlouvy, aniž by byl vystaven pronásledování, mučení, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu. Přichází-li žadatel o udělení mezinárodní ochrany ze státu, který Česká republika považuje za bezpečnou třetí zemi, lze jeho žádost zamítnout jako zjevně nedůvodnou.“²²

Ačkoliv měl tento zákon žádosti o azyl snížit, tak přinesl opak, protože zde byla srozumitelněji definována práva uprchlíků a také jejich právo na zaměstnání. (Honců a kol. 2007 : 14) Možnosti legálně pracovat v ČR využilo velké množství ekonomických migrantů především z Ukrajiny a Moldávie, kteří tak chtěli obejít restriktivní zákon o pobytu cizinců.²³

Tyto opatření bylo nutné znovu přeformulovat, k tomu došlo v dalším období azylové politiky po roce 2000. I sama Evropská Komise v posudcích z roku 1999 a 2000 našla v zákonu nedostatky, ale azylový zákon z roku 1999 shledala jako pokrok v plnění evropských standardů. Evropská Komise také kritizovala, že v ČR neexistovala instituce politického azylu a nezávislý odvolací orgán, který by migranti využili v případě, že by jim azyl nebyl udělen. (Honců a kol. 2007 : 15)

4. 3. Třetí fáze po roce 2000

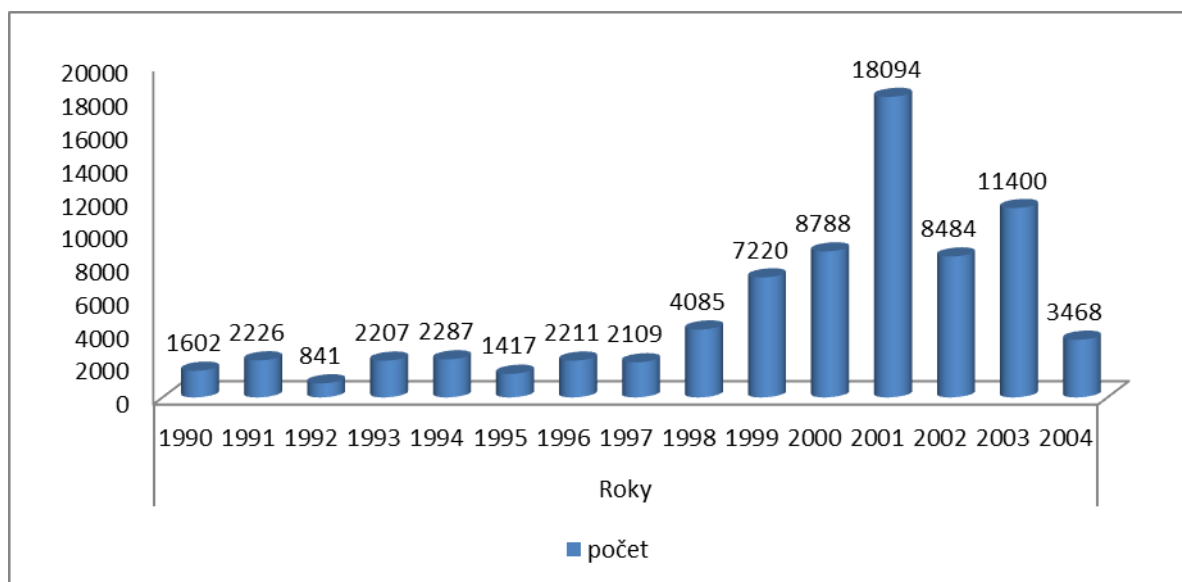
Poslední fáze azylové politiky je na rozdíl od přechozích fází definována komplexnějším rozvojem azylového práva. Z hodnotící zprávy Evropské Komise z let 2001 a 2002 plyne, že došlo k harmonizaci legislativy v oblasti azylové politiky. (Honců a kol. 2007 : 15)

I když měl zákon o azylu č. 325/1999 Sb., který vešel v platnost 1. ledna 2000 snížit počet žadatelů o azyl, tak tomu tak v praxi nebylo. Během následujících let vzrostl počet několikanásobně. Následující údaje jsou patrné z grafu č.

²² MVCR. *Terminologický slovník*. [on-line], [cit. 18. prosince]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>>

²³ Člověk v tísni. *Uprchlíkem v Česku*. [on-line], [cit. 18. prosince 2011]. Dostupné z: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/PINF_Azyl.pdf>

Graf č. 1. Počet žadatelů o azyl v ČR 1990- 30. 6. 2004

Zdroj dat: MVČR. *Mezinárodní ochrana*. [on-line], [cit. 20. prosince 2011]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/uprchlici/2004/8_zpm_06.html>

O azyl na území České republiky v roce 2000 zažádalo 8 788 osob, jen 2 % z nich získalo status azylanta, to činí 134 osob. Z celkového počtu podaných žádostí bylo zamítnuto 2 580, tedy 37,5 %. K zastavení azylového řízení došlo u 4 165 žadatelů, to je zbylých 60 %. K zastavení řízení došlo kvůli neohlášenému odchodu žadatele ze země. Na tomto faktu je patrné, že Česká republika je stále pro žadatele jen zemí přechodnou, tedy tranzitní. (Dolejšová 2006 : 26-27)

V roce 2001 byl zaznamenán rekordní počet žádostí o azyl, a to 18 094. Z tohoto je patrné, že oproti roku 2000 to byl 106 % nárůst.²⁴ Kladně bylo vyřízeno 83 žádostí, tedy jen 0,46 %, zamítnuto jich bylo 7 033 a zastaveno 9 559. (Dolejšová 2006 : 27)

Největší skupinou žadatelů o azyl v roce 2001 byli občané Ukrajiny, o azyl jich zažádalo 4 416, tedy 24 % z celkového množství. Žadatelů z Moldavska bylo 2 459

²⁴ MVČR. *Mezinárodní ochrana*. [on-line], [cit. 20. prosince 2011]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/uprchlici/stat01.html>>

(14 %), z Rumunska 1 848 (10 %), z Vietnamu 1 525 (8 %), z Indie a Gruzie 1 304 (7 %) a z Arménie přišlo 1 021 žádostí (6 %). Na počátku roku přicházely žádosti především z Ukrajiny, Moldavska, Rumunska a Vietnamu, ale během roku se postupně zvyšovaly žádosti občanů Gruzie a Arménie.²⁵

Počet udělených azylů klesl oproti roku 2000 o 50. V roce 2001 byl udělen 25 občanům Běloruska, 10 občanům Iráku, 9 občanům Afghánistánu a Jugoslávie. Většina azylů byla udělena z důvodu sloučení rodiny, z humanitárních důvodů a 30 azylů bylo uděleno z důvodu pronásledování.²⁶

Novela zákona o azylu, která vstoupila v platnost 1. února 2002, přinesla snížení počtu žádostí o azyl o 53 % oproti roku 2001. V lednu 2002 přišlo do České republiky 1 334 žádostí o azyl, v únoru to bylo jen 678 žádostí, tedy skoro o 50 % méně. V následujících měsících žádalo o azyl v průměru 650 osob měsíčně. K rapidnímu snížení počtu žádostí vedlo především to, že podle novely zákona o zaměstnanosti nesmějí být žadatelé o azyl v prvním roce azylového řízení zaměstnáni. Další věcí, která vedla ke snížení počtu žadatelů, byla ta, že odpadla možnost žádat o azyl opakovaně.²⁷

Novelizace zákona o azylu a zákona o zaměstnanosti dosáhla nejen toho, že byl snížen počet žádostí o azyl, což bylo přáním České republiky, ale také zamezila zneužívání azylové procedury za účelem získání práce na národním trhu, to požadovala Evropská unie. (Honců a kol. 2007 : 16)

²⁵ MVČR. *Mezinárodní ochrana*. [on-line], [cit. 20. prosince 2011]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/uprchlici/stat01.html>>

²⁶ TAMTÉŽ

²⁷ MVČR. *Žadatelé o azyl v roce 2002*. [on-line], [cit. 20. prosince 2011]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/uprchlici/stat02.html>>

5. LEGISLATIVA AZYLOVÉ POLITIKY V ČR

5. 1. *Zákon č. 235/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů*

Zákon o azylu respektuje plně mezinárodní závazky, především Ženevskou úmluvu a evropské azylové *acquis*.²⁸ Zákon o azylu je právní norma, která v sobě zahrnuje ustanovení hmotně-právní a procesně-právní. V procesní části obsahuje jen odchylky od správního řádu, to znamená, že pro řízení o udělení mezinárodní ochrany platí správní řád. Tento zákon nemůžeme označit jako kodex, protože některé otázky související s problematikou žadatelů o mezinárodní ochranu azylantů a osob s doplňkovou ochranou jsou obsaženy také v jiných právních normách, například v sociálních předpisech, ve zdravotnických normách, ve školském zákoně, apod. Zákon o azylu řeší především podmínku vstupu a pobytu cizince, který chce žádat o mezinárodní ochranu v České republice.²⁹

Zákon o azylu upravuje

- a) „podmínky vstupu a pobytu cizince, který projeví úmysl požádat Českou republiku o mezinárodní ochranu formou azylu nebo doplňkové ochrany na území České republiky a pobyt azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany na území,
- b) řízení o udělení mezinárodní ochrany formou azylu nebo doplňkové ochrany a řízení o odnětí azylu nebo doplňkové ochrany,
- c) práva a povinnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany, azylanta a osoby požívající doplňkové ochrany na území,
- d) působnost Ministerstva vnitra, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Policie České republiky v této oblasti státní správy,
- e) státní integrační program

²⁸ „Acquis Společenství neboli společné dědictví Společenství představuje společná práva a závazky, které zavazují všechny členské státy v rámci Evropské unie.“ [on-line], [cit. 25. ledna 2012]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_1_cs.htm>

²⁹ MVČR. *Obecný přehled předmětu úpravy zákona o azylu*. [on-line], [cit. 25. ledna 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obecny-prehled-predmetu-upravy-zakona-o-azyly.aspx>>

f) azylová zařízení“ (Zákon č. 325/1999 Sb.)³⁰

5. 2. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

Zákon o pobytu cizinců stanovuje

a) podmínky vstupu cizince na území České republiky, jeho pobytu na něm a vycestování z území a vymezuje působnost Policie České republiky, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy,

b) vymezuje pojem cizinec, tím se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie,

c) upravuje vstup, pobyt a vycestování občana Evropské unie vztahující se i na občana státu, který je vázán mezinárodní smlouvou sjednanou s Evropským společenstvím a na občana státu, který je vázán Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru, pokud tato smlouva nestanoví jinak“ (Zákon č. 326/1999 Sb.)³¹

5. 3. Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců

Zákon o dočasné ochraně cizinců stanovuje

a) „podmínky vstupu a pobytu cizince na území České republiky za účelem poskytnutí dočasné ochrany a jeho vycestování z území

b) řízení o udělení a odnětí oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území

c) právní status cizince, který žádá o udělení oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany a cizince, jemuž bylo uděleno oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany

³⁰ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů. [on-line], [cit. 25. ledna 2012]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb99325>>

³¹ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. [on-line], [cit. 25. ledna 2012]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb04290&cd=76&typ=r>>

d) působnost Ministerstva vnitra a Policie České republiky v této oblasti státní správy“
(Zákon č. 221/2003 Sb.)³²

³² Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. [on-line], [cit. 25. ledna 2012]. Dostupné z:
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/azyl/221_03.pdf>

6. MEZINÁRODNÍ LEGISLATIVA AZYLOVÉ POLITIKY

6. 1. *Úmluva o postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951- Ženevská úmluva*

Ženevská úmluva je nejdůležitějším pramenem mezinárodního uprchlického práva, byla podepsána 28. července v Ženevě, v platnost vstoupila 22. dubna 1954. Standardizuje nejen práva a povinnosti uprchlíků, ale také státu, který je přijímá. Jejím nejdůležitějším prvkem je to, že obsahuje přesnou definici uprchlíka.³³ Zásadním prvkem této úmluvy je to, že přijímací stát nemůže poslat uprchlíka zpět do země, kde mu hrozí obava z pronásledování. Mimo jiné také stanovuje záruky a práva uprchlíků, např. sociální právo, právo na vzdělání, svobodu pohybu a další.³⁴

6. 2. *Protokol o postavení uprchlíků ze dne 31. ledna 1967- Newyorský protokol*

Protokol z roku 1967 upravil status uprchlíka, tak že byla odstraněna časová a územní omezení vyplývající z Úmluvy, tak že o statut uprchlíka mohli žádat i lidé zasažení událostmi, které se staly před 1. lednem 1951. Ženevská úmluva a Newyorský protokol patří k nejdůležitějším dokumentům oblasti azylu a uprchlictví. Členskými státy ukládají to, že musí zajistit důstojné podmínky osobám žádajícím o azyl.³⁵ K oběma dokumentům přistoupilo 144 států světa a jsou publikovány jako sdělení ve Sbírce zákonů pod číslem 208/1993.³⁶

³³ OPU. *Úmluva o právním postavení uprchlíků*. [on-line], [cit. 23. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.opu.cz/cz/article/53>>

³⁴ MUNI. *Perspektivy mezinárodněprávní úpravy uprchlictví*. [on-line], [cit. 23. února 2012]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/75129/fss_b_a2/prace.txt>

³⁵ TAMTÉŽ

³⁶ OPU. *Úmluva o právním postavení uprchlíků*. [on-line], [cit. 23. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.opu.cz/cz/article/53>>

6. 3. Vídeňská úmluva o diplomatických stycích z roku 1963

Byla vypracována komisí OSN, aby jednotně upravila mezinárodní právo v oblasti diplomatických styků. Definiuje pravomoci diplomatických pracovníků a jejich rodin, také se vyjadřuje k otázce daní diplomatů. Úmluva v otázce uprchlictví vyžaduje to, aby orgány, které zadrží cizince na svém území, měly povinnost mu pomoci a poskytnout mu právo kontaktovat diplomatické orgány jeho země.³⁷

6. 4. Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace ze dne 21. prosince 1965

Úmluva odsuzuje rasovou diskriminaci a zavazuje státy, které ji podepsaly potlačovat všechny druhy rasové diskriminace, a to nástroji jak legislativními, tak i jinými, které má daný stát k dispozici. Také ustavuje osmnáctičlenný Výbor pro odstranění rasové diskriminace, který zkoumá všechny smluvní státy pomocí dvouletých zpráv.³⁸ Úmluva definuje pojem rasové diskriminace jako „jakékoli rozlišování, vylučování, omezování nebo zvýhodňování založené na rase, barvě pleti, rodovém nebo národnostním nebo etnickém původu, jehož cílem nebo následkem je znemožnění nebo omezení uznání, užívání nebo uskutečňování lidských práv a základních svobod na základě rovnosti v politické, hospodářské, sociální, kulturní nebo v kterékoli jiné oblasti veřejného života.“³⁹

³⁷ Vídeňská úmluva o diplomatických stycích z roku 1963. [on-line], [cit. 23. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-157>>

³⁸ MUNI. *Perspektivy mezinárodněprávní úpravy uprchlictví*. [on-line], [cit. 25. února 2012]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/75129/fss_b_a2/prace.txt>

³⁹ ČHV. *Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem diskriminace*. [on-line], [cit. 25. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2004112305>>

6. 5. Mezinárodní pakt o lidských a politických právech ze dne 16. prosince 1966

Tento pakt zaručuje zachování práv a svobod všem osobám, na tyto práva mají nárok za všech vzniklých okolností. Tedy i za takových okolností, že se staly uprchlíky, vnitřně přesídlenými osobami, nebo jinak migrujícími osobami.⁴⁰

6. 6. Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení ze dne 10. prosince 1984

Úmluva proti mučení nakazuje povinnost poskytnout mezinárodní ochranu osobě, která o ni žádá z takového důvodu, že jí hrozí v její zemi nebezpečí mučení, krutého, nelidského, nebo ponižujícího zacházení. Mučení je zde definováno jako „jakékoli jednání, jímž je člověku úmyslně působena silná bolest nebo tělesné či duševní utrpení s cílem získat od něho nebo od třetí osoby informace nebo přiznání, potrestat jej za jednání, jehož se dopustil on nebo třetí osoba nebo z něhož jsou podezřelí nebo s cílem zastrašit nebo přinutit jej nebo třetí osobu nebo z jakéhokoli jiného důvodu založeného na diskriminaci jakéhokoli druhu, když taková bolest nebo utrpení jsou působeny veřejným činitelem nebo jinou osobou jednajícím z úředního pověření nebo z jejich podnětu či s jejich výslovným nebo tichým souhlasem.“ Tato definice nezahrnuje utrpení, nebo bolest vznikající v důsledku zákonných sankcí.⁴¹

6. 7. Úmluva o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989

Státy se podpisem Úmluvy o právech dítěte zavazují k tomu, že budou dodržovat práva dětí, že budou brát v úvahu jejich zranitelnost a křehkost. Postavení dětí uprchlíků

⁴⁰ ČHV. *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*. [on-line], [cit. 25. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005020103>>

⁴¹ Vláda ČR. *Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení*. [on-line], [cit. 28. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rp/dokumenty/umluva-proti-muceni-a-jinemu-krutemu--nelidskemu-ci-ponizujicimu-zachazeni-20135/>>

je zde také definováno, je jim přiznáno právo na přirozený rozvoj a také v tomto případě je zakázána diskriminace.⁴²

6. 8. *Mezinárodní úmluva o ochraně práv migrujících pracovníků a členů jejich rodin ze dne 18. prosince 1990*

Úmluva zabývající se migrujícími pracovníky a jejich rodinami vymezuje základní práva a svobody, která by měla být této skupině lidí přiznána.⁴³

6. 9. *Úmluva o mezinárodním organizovaném zločinu ze dne 14. listopadu 2000*

Tato úmluva pojednává o mezinárodním organizovaném zločinu, tedy o zločinech obchodování s lidmi, především s ženami a dětmi. V neposlední řadě se zabývá také nelegální migrací.⁴⁴

⁴² *Úmluva o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989*. [on-line], [cit. 28. února 2012]. Dostupné z : <http://www.stopdetskepraci.cz/download/pdf/documents_2.pdf>

⁴³ MUNI. *Perspektivy mezinárodněprávní úpravy uprchlictví*. [on-line], [cit. 28. února 2012]. Dostupné z:< http://is.muni.cz/th/75129/fss_b_a2/prace.txt>

⁴⁴ TAMTÉŽ

7. Legislativa azylové politiky v rámci EU

7. 1. Směrnice rady 2011/55/ES ze dne 20. července 2011

Vymezuje minimální normy pro poskytnutí dočasné ochrany v tom případě, že dojde k hromadnému přílivu vysídlených osob, určuje také opatření, která vedou k zajištění rovnováhy mezi všemi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob. Tato směrnice je prvním právním předpisem týkající se oblasti azylu, na přijetí se dohodli zástupci EU v Amsterodamské smlouvě.⁴⁵ V platnost vstoupila 7. srpna 2001 a zavazuje všechny členské státy EU s výjimkou Irska a Dánska k tomu, aby přizpůsobily domácí legislativu znění směrnice do konce roku 2002.⁴⁶

7. 2. Směrnice rady 2003/9/ES ze dne 27. ledna 2003- přijímací směrnice

Přijímací směrnice vznikla za účelem, aby stanovila minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl a zajistila žadatelům zdravotní péči, bydlení a také právo pracovat během doby trvání azylového řízení. Směrnice se především zaměřovala na osoby se zvláštními potřebami, tedy na děti, na oběti pronásledování a mučení. Jejím dalším požadavkem bylo to, aby žadatelé o azyl měli přístup k zaměstnání již od šesti měsíců od podání žádosti, namísto původních dvanácti měsíců. Ve finále byly přijaty o mnohem nižší normy a z toho důvodu jsou v současné době v zemích EU velmi rozdílné podmínky přijímání. V některých zemích nedochází k uspokojení základních potřeb

⁴⁵ Byla uzavřena členskými státy 2. října 1997 a její celý název zní: Amsterodamská smlouva o změně smlouvy o Evropské unii, smluv o založení Evropských společenství a některých dotčených aktů.

⁴⁶ Migrace online. *Články*. [on-line], [cit. 5. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957351>>

žadatelů a tím vznikají těmto osobám značné překážky v přístupu k zaměstnání, zdravotní péči či vzdělání.⁴⁷

7. 3. Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003- Dublin II.

Hlavní cíl Dublinského systému je eliminovat „asylum shopping“, má tedy zamezit tomu, aby cizinci podávali současně, či postupně žádost o azyl ve více členských státech.⁴⁸ Jde tedy o to, aby bylo jednoznačně určeno, který stát je příslušný k rozhodování o azylové žádosti. Většinou se jedná o stát, kde žadatel vstoupil poprvé na území EU.⁴⁹ Podle Nařízení Rady- Dublinu II. je v současné době každý členský stát v EU včetně Islandu, Norska a Švýcarska povinen určit, který stát je příslušný k tomu, aby posoudil žádost o azyl podanou státním příslušníkem třetího státu.⁵⁰

Z Dublinského nařízení plyne, že žadatelé o azyl by měli mít právo zůstat v zemi, ve které žádají o azyl, až do rozhodnutí azylového řízení. To znamená, že by v této době neměli být přemísťováni v rámci členských států EU. Také z tohoto nařízení vyplývá to, že by měl být respektován nejlepší zájem dítě. Dítě bez doprovodu by nemělo být přemísťováno, protože by mohlo dojít k jeho zmizení a také má přemísťování negativní dopad na fyzický i psychický stav dítěte. Výjimkou ovšem tvoří přemístění za účelem sjednocení rodiny. Státy EU by také měly být povinné pátrat po rodinných příslušnících pobývajících na území EU. Nařízení také uvádí to, že by žadatelé o azyl měli mít právo

⁴⁷ UNHCR. *Přijímací směrnice*. [on-line], [cit. 5. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/co-vsechno-delame/zajisteni-pravni-ochrany/azylova-politika-evropske-unie/informace-o-prijimaci-smernici.html>>

⁴⁸ MVČR. *Dublinský systém*. [on-line], [cit. 5. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>>

⁴⁹ UNHCR. *Dublinské nařízení*. [on-line], [cit. 5. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/co-vsechno-delame/zajisteni-pravni-ochrany/azylova-politika-evropske-unie/informace-o-dublinskem-narizeni-dublin-ii.html>>

⁵⁰ MVČR. *Dublinský systém*. [on-line], [cit. 5. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>>

na osobní pohovor, aby dostali možnost vysvětlit, z jakého důvodu o azyl žádají a aby mohli dostat příslušné informace o probíhajících řízeních.⁵¹

7. 4. Směrnice rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003

Směrnice pojednává o právu na sloučení rodiny. Sloučení se v tomto smyslu vztahuje v každém případě na jádro rodiny, tedy na manžele a nezletilé děti. Členské státy si sami určí, zdali to platí i pro nejbližší příbuzné- pro zletilé svobodné děti a pro nesezdané, registrované partnery.⁵²

7. 5. Směrnice rady č. 2004/83/ES ze dne 24. dubna 2004- kvalifikační směrnice

Směrnice vymezuje minimální normy, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která mezinárodní ochranu potřebuje z jiných důvodů. Jejím hlavním účelem je harmonizovat kritéria, která definují, koho lze považovat za uprchlíka a komu poskytnout doplňkovou ochranu. Prvotním cílem bylo, aby osoby, které prchají před pronásledováním, byly rozpoznány a byla jim poskytnuta stejná úroveň ochrany bez ohledu na to, v jakém členském státě o azyl žádají. Pozdější studie, ale ukázaly, že možnost získat azyl se v jednotlivých státech liší.⁵³ Tyto odchylky ohrožují nejen harmonizaci členských států, ale také práva osob žádajících mezinárodní ochranu. Je proto nutné zaručit, aby se lidem prchajícím před pronásledováním dostávalo možnosti najít ochranu v rámci celé Evropy.

⁵¹ UNHCR. *Dublinké nařízení*. [on-line], [cit. 5. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/co-vsechno-delame/zajisteni-pravni-ochrany/azylova-politika-evropske-unie/informace-o-dublinkem-narizeni-dublin-ii.html>>

⁵² Eur Lex. *Směrnice rady č. 2004/83/ES*. [on-line], [cit. 5. března 2012]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0083:CS:HTML>>

⁵³ Například v roce 2008 v Řecku nebyli žádní Iráčané uznáni za uprchlíky, kdežto v Německu v témže roce získalo mezinárodní ochranu 91 % iráckých žadatelů o azyl.

Další podstatnou věcí, která je ve směrnici obsažena, je ta, že by se členské státy měly vyvarovat takzvané „kultuře nedůvěry“. To znamená, že se u většiny žadatelů o azyl předpokládá, že chtějí azylový systém pouze zneužít. Přitom by bylo mnohem lepší, kdyby se pozornost úředníků soustředila na spravedlivé řízení. Opožděné podání žádostí, nebo absence některých dokladů by neměly být ihned považovány jako důkaz nedůvěryhodnosti, nebo nespolupráce.⁵⁴

7. 6. Směrnice rady č. 2005/85/ES ze dne 1. prosince 2005- procedurální směrnice

Procedurální směrnice upravuje minimální normy pro řízení ve členských státech o přiznávání a odnímání postavení uprchlíka. Účel směrnice spočívá v harmonizaci procesní záruky, která je poskytovaná v azylovém řízení a také by měla zvýšit kvalitu rozhodování v oblasti azylu. Dále jsou v ní zakotveny základní procesní záruky pro uprchlíky, jako právo na osobní pohovor, právo na právního zástupce, právo na odvolání, právo na informace a na komunikaci s UNHCR. Na druhé straně některá ustanovení této směrnice mohou vést k porušení mezinárodního uprchlického práva a také k vypovězení⁵⁵ osob, které mezinárodní ochranu potřebují.

Podle směrnice by měly členské státy pracovat na zlepšení azylového řízení, aby správné rozhodnutí bylo vyneseno napoprvé a nemuselo docházet k odvolání. Členské státy se také mohou rozhodnout, že určité osobě ochranu neposkytnou na základě toho, že tato osoba má šanci nalézt ochranu v jiné zemi, a to v takové, přes kterou cestovala před vstupem na území EU⁵⁶. Na základě tohoto pravidla může být přístup k azylovému řízení zcela odmítnut. Zde vzniká další problém, protože pohraniční policie někdy toto pravidlo aplikuje automaticky na základě seznamu zemí, které jsou předem určeny.⁵⁷

⁵⁴ UNHCR. *Kvalifikační směrnice*. [on-line], [cit. 10. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/co-vsechno-delame/zajisteni-pravni-ochrany/azylova-politika-evropske-unie/informace-o-kvalifikacni-smernici.html>>

⁵⁵ Refoulement

⁵⁶ Bezpečná třetí země

⁵⁷ UNHCR. *Procedurální směrnice*. [on-line], [cit. 10. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/co-vsechno-delame/zajisteni-pravni-ochrany/azylova-politika-evropske-unie/informace-o-proceduralni-smernici.html>>

7. 7. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008- návratová směrnice

Návratová směrnice se zaměřuje na navracení státních příslušníků třetích zemí, kteří v dané zemi pobývají neoprávněně. Úkolem této směrnice je sjednotit pravidla v této oblasti ve všech členských státech. Přijetí této směrnice vzbudilo nevoli v mnoha státech, k nejspornějším opatřením patří délka možného zadržení osob bez pobytového oprávnění až na dobu osmnácti měsíců, zákaz stupu vyhoštěných osob na území EU až na pět let. Velmi kontroverzním opatřením bylo také to, že do detenčního zařízení budou spolu se zadrženým umístěny i rodiny a dokonce i děti bez doprovodu.⁵⁸

⁵⁸ Migrace online. *Návratová směrnice - na cestě k restriktivní evropské imigrační politice*. [on-line], [cit. 10. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2104983>>

8. ORGANIZACE PRO UPRCHLÍKY A AZYLANTY

Pro integraci uprchlíků a azylantů slouží vládní, nevládní a mezinárodní organizace, které jsou hlavními aktéry azylové politiky.

8. 1. Vládní organizace

8. 1. 1. Ministerstvo vnitra České republiky

MVČR je ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci, jedním z mnoha odborů Ministerstva vnitra je odbor azylové a migrační politiky (OAMP). „Odbor vykonává zákonem vymezenou působnost v oblasti mezinárodní migrace, azylu a ochrany cizinců či osob bez státní příslušnosti. Do kompetence odboru dále spadá problematika ochrany státních hranic, vstupu a pobytu cizinců na území České republiky a koordinace schengenské spolupráce.“⁵⁹ OAMP se dále zabývá například přípravou humanitárních programů, na vytváření azylové politiky.

Odbor je rozdělen do dvaceti oddělení:

- Oddělení koordinace cizineckého správního řízení
- Oddělení metodiky, dozoru a kontroly v oblasti mezinárodní ochrany a trvalých pobytů
- Oddělení trvalých pobytů Jihočeský kraj,
- Oddělení trvalých pobytů Jihomoravský kraj
- Oddělení trvalých pobytů Královéhradecký kraj
- Oddělení trvalých pobytů Moravskoslezský kraj
- Oddělení trvalých pobytů Plzeňský kraj
- Oddělení trvalých pobytů Ústecký kraj
- Oddělení trvalých pobytů Zlínský kraj
- Oddělení mezinárodní ochrany

⁵⁹ MVČR. *Odbor azylové a migrační politiky*. [on-line], [cit. 18. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-azylove-a-migracni-politiky.aspx>>

- Oddělení Dublinského střediska
- Oddělení zástupčí činnosti a kasací
- Oddělení integrace cizinců a azylantů
- Oddělení koncepcí a analýz
- Oddělení Evropských komunitárních fondů
- Oddělení imigrace
- Oddělení zahraničních vztahů a informací o zemích původu
- Oddělení koordinace schengenské spolupráce a ochrany hranic
- Oddělení státní správy, evidencí a ekonomiky
- Oddělení azylové a migrační legislativy⁶⁰

Ministerstvo vnitra a s ním celá Česká republika přijímá taková opatření, která na jedné straně podporují legální migraci a současně na straně druhé zabraňují migraci nelegální. K zabránění nelegální migrace je zapotřebí co nejlepšího zajištění hranic. Na těchto opatřeních se nevíce podílí složka Policie České republiky, tedy cizinecká policie, která spadá pod Ministerstvo vnitra ČR.

MVČR úzce spolupracuje se státními, nevládními i mezinárodními organizacemi. Podílí se také na uzavírání a sjednávání mezinárodních smluv v oblasti mezinárodní migrace. Do tohoto oddílu spadají smlouvy o hraničním režimu, o policejní spolupráci, o bezvízovém styku atd. MVČR také samo rozhoduje o vydávání povolení k trvalému nebo dlouhodobému pobytu, který je poskytován za účelem ochrany. Rozhoduje také o vydávání, prodloužení nebo zrušení zelených karet⁶¹. Ministerstvo také vydává povolení ke zprostředkování zaměstnání, určuje pracovní dobu na vyhlášených hraničních přechodech a vyhláší seznam osob, které mohou beztrestně přecházet hranice. Tyto seznamy jsou k nalezení ve Sbírce zákonů České republiky. Ministerstvo vnitra rozvíjí

⁶⁰ MVČR. *Odbor azylové a migrační politiky*. [on-line], [cit. 18. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-azylove-a-migracni-politiky.aspx>>

⁶¹ Zelená karta je povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání na území ČR. Cizinec, který zelenou kartu obdrží, získává oprávnění pobývat na území ČR a pracovat na pracovním místě, pro které byla zelená karta vydána.

oblast mezinárodní spolupráce a zapojuje se do formulování azylové a migrační politiky v rámci Evropské unie.⁶²

8. 1. 2. Ministerstvo práce a sociálních věcí

MPSV se zabývá především integrací, tento problém spadá pod odbor pro migraci a integraci cizinců. Dále se specializuje na výuku českého jazyka pro cizince, překlady a tlumočení, sociální zabezpečení a zdravotní pojištění cizinců. Na webových stránkách MPSV najdeme odkazy na texty dokumentů v plném znění, které jsou závazné jak pro Českou republiku, tak i pro Evropské společenství.⁶³

8. 2. Nevládní organizace

8. 2. 1. Asociace uprchlíků v ČR- AU ČR

Tato nevládní a nezisková organizace v České republice vznikla v únoru 2005. Intenzivně se věnuje integraci uprchlíků do české společnosti. AU ČR nabízí uprchlíkům vzdělávací projekty, různé kulturní aktivity, možnost diskutovat s ostatními klienty v diskuzním klubu. Uprchlíci si tímto způsobem mohou vyměňovat informace nejen z oblasti integrace. Asociace je partnerem Úřadu Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky UNHCR a spolupracuje s ostatními nevládními organizacemi, které se zabývají uprchlíky.⁶⁴

⁶² MVČR. *Migrační a azylová politika České republiky*. [on-line], [cit. 18. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>>

⁶³ MPSV. *Integrace cizinců*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/1278>>

⁶⁴ WIC. *Asociace uprchlíků v České republice*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <<http://soze.cz/workinczech/showpage.php?name=aucr>>

8. 2. 2. Organizace pro pomoc uprchlíkům- OPU

OPU je nevládní a nezisková organizace, která již dvacet let pomáhá uprchlíkům a cizincům v České republice. Bezplatně jim poskytuje právní a sociální poradenství, pořádá vzdělávací aktivity nejen pro klienty, ale také pro veřejnost.

Hlavní pobočka se nachází v Praze, kde funguje od roku 1991, další detašovaná pracoviště se v současné době nacházejí v Brně, Plzni a v Českých Budějovicích.

Zaměstnanci této organizace pravidelně každý týden dojíždí do azylových zařízení, kde nabízejí žadatelům o azyl sociální a právní pomoc⁶⁵. Cílovou skupinu tvoří především ohrožené skupiny, tedy děti, ženy, nemocní a postižení uprchlíci. Dalším specifickým je vytváření volnočasových aktivit žadatelů a organizování vzdělávacích programů na českých školách, především na vysokých a vyšších. Hlavní cíl těchto vzdělávacích programů je vychování úspěšných odborníků v této oblasti, tedy v oblasti práce s uprchlíky a migranty.⁶⁶

Za zmínku také stojí to, že OPU díky finanční podpoře Ministerstva zahraničních věcí rozšířila pole své působnosti, a to založením Česko-gruzínského vzdělávacího střediska v centru Gori a Tbilisi. Středisko se zaměřuje na výuku anglického jazyka a práce na PC.⁶⁷

8. 2. 3. Centrum pro integraci cizinců- CIC

Hlavní cíl této organizace je co nejjednodušeji a nejrychleji začlenit cizince do české společnosti, to vyplývá i z jejího motta: „*Pomáháme imigrantům stát se našimi spoluobčany*“. CIC vnímá nově příchozí cizince jako individuální jedince ve

⁶⁵ Každý týden se dojíždí na právní poradenství do Zařízení Bělá Jezová, Pobytového střediska Kosteletka nad orlicí, do Zařízení pro děti cizince Permon a přijímacího zařízení Praha- Ruzyně. OPU také spolupracuje s přijímacími středisky Zastávka u Brna a Modrou školou v Praze.

⁶⁶ OPU. *Co nabízíme*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.opu.cz/cz/co-nabizime/pravni-poradenstvi/co-nabizime/>>

⁶⁷ OPU. *OPU podporuje Gruzínsko- osetinský dialog*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.opu.cz/cz/article/111>>

společnosti a respektuje rovnoprávnost, základní práva a svobody členů společnosti bez ohledu na jejich původ.⁶⁸

8. 2. 4. *Poradna pro integraci- PPI*

Hlavním cílem sdružení je hájit lidská práva a napomáhat integraci osob s přiděleným statutem uprchlíka. Cizincům nabízí bezplatné právní a sociální poradenství, výuku českého jazyka pro cizince, kurzy PC, různé prezentace a workshopy, které mají pomoci klientům k úspěšné integraci.

V Praze funguje poradna pro integraci od roku 1997 a pod její záštitou vzniklo v roce 1999 Komunitní multikulturní centrum v Ústí nad Labem. Obě tyto centra nabízejí nejen pomoc uprchlíkům a trvale žijícím cizincům při integraci do české společnosti, ale také se snaží české veřejnosti představit různé kultury a zvyky a tímto potlačit diskriminaci.⁶⁹

8. 2. 5. *Charita Česká republika*

Hlavní poslání Charity je poskytnout pomoc bližnímu svému v nouzi, bez ohledu na národnost, rasu či náboženství, a proto se věnuje také podpoře cizincům, kteří pobývají na území ČR. Pomocnou ruku nabízí cizincům při poskytování poradenských služeb a při integračních aktivitách. Částečně věnuje Charita pozornost i obchodu s lidmi, který bohužel s migrací úzce souvisí, dále poskytuje i lékařskou péči, hlavně dětem ze třetích zemí.⁷⁰

⁶⁸ CIC. *Poslání organizace*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=article&id=206&Itemid=227&lang=cs>

⁶⁹ PPI. *Kdo jsme?* [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <<http://p-p-i.cz/sluzby/kmc/kdo-jsme/>>

⁷⁰ Charita Česká republika. *Pomoc cizincům v nouzi na území ČR*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.charita.cz/cinnost-v-cr/pomoc-cizincum-v-nouzi-na-uzemi-cr/>>

8. 2. 6. Sdružení občanů zabývajících se emigranty- SOZE

Organizace vznikla v roce 1990, kdy do Československa přišla první vlna uprchlíků, ale MVČR ji oficiálně zaregistrovalo až o dva roky později. Jedná se opět o nevládní, neziskovou organizaci, která pomáhá uprchlíkům v procesu integrace do majoritní společnosti. Zabývá se realizováním volnočasových aktivit, vzdělávacích programů, dále nabízí bezplatné psychologické, právní a sociální poradenství.

SOZE se snaží v majoritní společnosti odbourat nedůvěru, xenofobii a nesnášenlivost pomocí organizování osvětových přednášek, seminářů, výstav a multikulturních večerů.

Sdružení se snaží zajistit alespoň minimální standardy azylové procedury, při kterých dbá na dodržování dokumentů mezinárodního práva, jako je Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951, Úmluva o právech dítěte, Všeobecná deklarace lidských práv atd. Nutné je také poznamenat, že i SOZE úzce spolupracuje s UNHCR.⁷¹

8. 3. Mezinárodní organizace

8. 3. 1. Mezinárodní organizace pro migraci- IOM

Jde o mezinárodní a mezivládní organizaci, která byla založena v Ženevě v roce 1951, na začátku roku 2012 čítala 146 členských států. Na základě smlouvy podepsané mezi Českou republikou a Mezinárodní organizací pro migraci dne 15. října 1997, má IOM zastoupení od roku 1998 i v naší republice. Mezi její hlavní aktivity patří:

- Dobrovolné návraty a reintegrace
- Migrace a rozvoj
- Pracovní migrace
- Prevence potírání obchodu s lidmi
- Budování kapacit v migračním managementu

⁷¹ SOZE. *O organizaci*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <http://www.soze.cz/?page_id=129>

- Integrace cizinců v České republice⁷²

8. 3. 2. Amnesty International

Jedná se o dobrovolné hnutí s celosvětovým rozsahem, jehož hlavním cílem je dodržování lidských práv. Po celém světě čítá již 3, 2 milionů členů a sympatizantů z více než 150 zemí. Hlavní cíle Amnesty International jsou:

- Propouštění vězňů a spravedlivé soudy pro všechny
- Zrušení trestu smrti a zastavení mučení
- Ochrana civilistů v ozbrojených konfliktech
- Odstranění diskriminace a boj proti chudobě
- Zajištění práv uprchlíků a migrantů

V České republice funguje od roku 1991, její zaměstnanci především vzdělávají žáky základních a středních škol v oblasti lidských práv. Také monitorují stav lidských práv, propagují ochranu žen, usilují o odstranění diskriminace a poskytují podporu žadatelům o azyl. Amnesty International o sobě říká, že je demokratickou organizací, která naslouchá hlasům svých členů a konzultuje svoji činnost s dalšími aktéry občanské společnosti.⁷³

Za zmínku také stojí to, že organizace získala v roce 1977 Nobelovu cenu míru za „přínos k obraně svobody, spravedlnosti a tím i míru na celém světě“. V současné době má poradní status při OSN.⁷⁴

8. 3. 3. Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky- UNHCR

Úřad Vysokého komisaře pro uprchlíky byl zřízen 14. Prosince 1950, tedy po druhé světové válce, aby pomohl evropským uprchlíkům najít nový domov. Původně byla

⁷² IOM. *O nás*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: < <http://www.iom.cz/o-nas> >

⁷³ Amnesty International. *Amnesty International v České republice*. [on-line], [cit. 22. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.amnesty.cz/page/amnesty-ceska-republika/>>

⁷⁴ Amnesty International. *Amnesty a lidská práva*. [on-line], [cit. 22. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.amnesty.cz/page/lidska-prava/>>

existence UNHCR omezena, protože vznikaly obavy z toho, že by vznikl nový stálý orgán. „Původní mandát UNHCR byl omezen na tři roky a jeho úkolem bylo poskytnout pomoc zbývajícím skupinám uprchlíků po druhé světové válce. Problém přesídlení však nejenže z povrchu zemského nezmizel, ale stal se fenoménem přetrvávajícím v nejrůznějších místech světa. V prosinci 2003 zrušilo konečně Valné shromáždění OSN požadavek, aby organizace každých několik let znovu předkládala žádost o obnovení svého mandátu.“ (UNHCR 2009: 17) Protože počet uprchlíků stále neklesal, tak byl jeho mandát prodloužen na pět let, až v roce 2003 zrušilo Valné shromáždění OSN požadavek na obnovování mandátu UNHCR.

Hlavním cílem UNHCR je poskytování pomoci uprchlíkům, ale jen těm kterým opravdu patří tento status. Jde tedy o ty, kteří svoji zemi opustili z důvodu pronásledování, válečného konfliktu atd. Existují i uprchlíci, kteří se dopustili například trestného činu, těm UNHCR pomoci nedokáže.

Prvním úkolem, který UNHCR řešilo, byla pomoc lidem, co ztratili domovy během druhé světové války. V dalších letech se vysídlování stává celosvětovým problémem a UNHCR řeší situaci uprchlíků v Africe v šedesátých letech 20. století, v 70. a 80. letech pomáhá uprchlíkům v Latinské Americe a Asii. Koncem 20. Století se objevuje další uprchlická vlna, jejímž důsledkem je válka v dnes již bývalé Jugoslávii. Na začátku 21. století řeší uprchlickou otázku na africkém kontinentu například v Somálsku a také v Asii, kde již mnoho let panuje krizová situace v Afghánistánu.⁷⁵

V rámci střední Evropy se UNHCR věnuje monitorování vnější hranice EU, dále věnuje pozornost přijímacím podmínkám, protože jejich kvalita má velký dopad na následnou integraci uprchlíků. Jednotlivé státy nabádá, aby v praxi uplatňovaly slučování rodin uprchlíků.⁷⁶

⁷⁵ UNHCR. *Historie UNHCR*. [on-line], [cit. 25. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/o-nas/historie-unhcr.html>>

⁷⁶ UNHCR. *Základní údaje*. [on-line], [cit. 25. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/kde-pusobime/cinnost-unhcr-ve-stredni-evrope.html>>

UNHCR je také držitelem Nobelovy ceny za mír, první cenu získalo v roce 1954 za pomoc uprchlíkům v Evropě, druhou v roce 1981 za pomoc celosvětovou.⁷⁷

Současným a již desátým Vysokým komisařem OSN pro uprchlíky je bývalý portugalský premiér António Guterres, který byl do své funkce zvolen 15. června 2005. Jako Vysoký komisař stojí v čele jedné z nejdůležitějších humanitárních organizací, která v současnosti čítá okolo 7 680 zaměstnanců z více než 125 zemí světa.⁷⁸

V rámci OSN spolupracuje UNHCR s různými specializovanými organizacemi, jako jsou Světový potravinový program, Dětský fond OSN, Světová zdravotnická organizace, nebo s Mezinárodní organizací práce.(Skalková 2006 : 49)

Pražská kancelář UNHCR funguje od roku 1992, poté co tehdejší Československo přistoupilo k Úmluvě o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a k jejímu protokolu z roku 1967. Po rozdělení federace přistoupení k těmto úmluvám Česká republika opět potvrdila. Hlavním cílem UNHCR v Praze je podporovat vládní snahy o vytvoření komplexního azylového systému. Kancelář UNHCR v Praze úzce spolupracuje se vzdělávacími institucemi a aktivně se podílí na přípravě materiálů, které jsou určeny například sociálním pracovníkům, či policistům.⁷⁹

⁷⁷ UNHCR. *Historie UNHCR*. [on-line], [cit. 25. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/o-nas/historie-unhcr.html>>

⁷⁸ UNHCR. *Vysoký komisař OSN pro uprchlíky – António Guterres*. [on-line], [cit. 25. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/o-nas/vysoky-komisar.html>>

⁷⁹ UNHCR. *Činnost v České republice*. [on-line], [cit. 25. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/kde-pusobime/cinnost-unhcr-ve-stredni-evrope/ceska-republika.html>>

9. ZÁVĚR

S pádem komunistického režimu v listopadu roku 1989 vznikla nutnost, vybudovat fungující azylovou politiku, protože tehdejší Československo přestalo uprchlíky pouze produkovat, ale začaly přicházet i žádosti o udělení azylu. První žádosti přišly ihned v roce 1990. Z tohoto důvodu musela být přijata příslušná legislativa, podle které se postupuje při rozhodování o tom, jestli žadateli o azyl přidělit status uprchlíka či nikoliv. Největší počet žádostí na našem území byl v roce 2001, zapříčinil to zákon o azylu z roku 2000, ve kterém byla přesněji definována práva uprchlíků a hlavně také to, že mají nárok v ČR pracovat. Z tohoto důvodu bylo nutné zákon o azylu novelizovat, k tomu došlo v roce 2002. Novela zákona přinesla očekávané výsledky, jelikož se počet žádostí snížil o 53 % oproti předchozímu roku.

Již před vstupem do Evropské unie bylo nutné zákony týkající se azylu s unií harmonizovat. S odstupem času se dá říci, že ona harmonizace byla úspěšná a česká azylová politika je v souladu se všemi normami EU. I přes tento fakt je tato oblast neustále Evropskou unií sledována a kontrolována.

I když legislativa funguje, tak jak má, tak tu stále figuruje jeden problém. Tím problémem mám na mysli postoj veřejnosti k uprchlíkům. Podle průzkumu veřejného mínění provedeného agenturou STEM se občané naší republiky staví k uprchlíkům a k cizincům velmi negativně. Většina dotázaných občanů nemá žádné zkušenosti s uprchlíky a tuto problematiku sleduje jen v médiích. Respondenti mají ale přehled o tom, která je nejčastější země původu, většina jich odpověděla správně, že Ukrajina. Veřejnost považuje za správné, aby ČR poskytovala azyl, ale razantně odmítají v blízkosti cizinců pobývat, nebo je přijmout do rodiny. Na druhé straně značná část dotázaných, ale nezavrhne možnost těmto lidem nabídnout menší finanční příspěvek.

Z průzkumu tedy jednoznačně vyplývá, že česká společnost si drží od jiných národností odstup. Myslím si, že hlavní problém spočívá v tom, že veřejnost nerozlišuje, nebo spíše neumí rozlišit dobrovolnou a vynucenou migraci. To ovšem plyne z toho, že společnost je v tomto směru málo informovaná. I když si myslím, že možností jak získat informace je mnoho, integrační centra pořádají akce i pro majoritní společnost. Hlavním posláním těchto akcí, je české veřejnosti představit kulturu menšin

a tím pádem změnit svůj názor na minoritní společnosti. Já osobně jsem bohužel toho názoru, že občané České republiky nejsou schopni dělat v tomto směru ústupky a stále se budou na menšiny dívat skrz prsty.

Jelikož se trend migrace stále zvětšuje a to nejen v České republice, ale v celém světě, tak si myslím, že by bylo vhodné seznamovat společnost s různými kulturami již od raného dětství. Na mysli mám různé osvětové akce na školách, workshopy a prezentace, které by zábavnou formou dětem představili jiné společnosti, aby se zbavili předsudků, které si ve většině případů přinášejí z domova. Je důležité, aby k odbourání těchto předsudků došlo co nejdříve a nemohly z nich postupem času vzniknout radikální, či extremistické myšlenky.

POUŽITÉ ZDROJE

Dolejšová, J. *Začleňování České republiky do Evropské unie-azylová politika.*

Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, 2006.

Dvořáková, V. a kol. *Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů.* Praha: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1357-7

Gabal, I., Vaclíková Helušová, L., *Migrace v rozšířené Evropě.* Praha: Global Anlysis & Consulting, 2002. ISBN 80-238-9199-5

Honců, Š; Kohutičová, ; Vystavělová, P. *Azylová politika České republiky pohledem analýzy policy. Working Paper č. 23; Analýza policy katedry mezinárodních vztahů a evropských studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, jarní semestr 2007.* Brno 2007.

Jastram, K., Achiron, M. *Ochrana uprchlíků: průvodce mezinárodním uprchlickým právem.* Ženeva: Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, 2001. ISBN 92-9142-133-2

Krchová, A., Víznerová, H. *Diskriminace azylantů a azylantek v ČR z genderové perspektivy: fakta a doporučení.* Praha: Evropská kontaktní skupina v České republice, 2008. ISBN 978-80-254-2035-5

Mareš, M. a kol. *Etnické menšiny a česká politika: analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989.* Brno: CDK, 2004. ISBN 80-7325-050-0

Miklušáková, M.; Murad, S. *Najít nový domov. Česká adaptace výukového programu.* České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2005. ISBN 80-7040-807-3.

Pehe, J. *Uprchlíci v moderních českých dějinách*. In: Útěk a exil v umění. Praha: UNHCR, 2002.

Příručka UNHCR k mezinárodní ochraně uprchlíků a evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod II. / překlad UNHCR Praha

Říchová, B. *Úvod do současné politologie*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-348-2

Šišková, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9

Šturma, P. Honusková, V. (eds.). *Teorie a praxe azylu a uprchlictví*. Praha: Univerzita Karlova Právnická fakulta, 2006. ISBN 80-85889-79-X

INTERNETOVÉ ZDORJE

Amnesty International. *Amnesty a lidská práva*. [on-line], [cit. 22. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.amnesty.cz/page/lidska-prava/>>

Amnesty International. *Amnesty International v České republice*. [on-line], [cit. 22. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.amnesty.cz/page/amnesty-ceska-republika/>>

Barša, P. *Managing Immigration and Integration in Europe and in the Czech Republic*. [on-line], [cit. 10. prosince 2011]. Dostupné z: <http://www.policy.hu/barsa/Final_Research_Paper_html.html>

CIC. *Poslání organizace*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=article&id=206&Itemid=227&lang=cs>

ČHV. *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*. [on-line], [cit. 25. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005020103>>

ČHV. *Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem diskriminace*. [on-line], [cit. 25. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2004112305>>

Člověk v tísni. *Uprchlíkem v Česku*. [on-line], [cit. 18. prosince 2011]. Dostupné z: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/PINF_Azyl.pdf>

Drbohlav, D., Uherek, Z. *Reflexe migračních teorií*. [on-line], [cit. 22. listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://web.natur.cuni.cz/ksgrsek/illegal/clanky/Uherek-Teorie.pdf>>

Eur Lex. *Směrnice rady č. 2004/83/ES*. [on-line], [cit. 5. března 2012]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0083:CS:HTML>>

EUROSKOP. *Asociační dohoda*. [on-line], [cit. 10. prosince 2011]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/167/sekce/asociacni-dohoda/>>

EUROSKOP. *Vstup ČR do EU*. [on-line], [cit. 18. prosince 2011]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/>>

Evropský parlament. *Maastrichtská smlouva a Amsterodamská smlouva*. [on-line], [cit. 18. prosince 2011]. Dostupné z: <http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/how/evolution/article_7144_cs.htm>

Charita Česká republika. *Pomoc cizincům v nouzi na území ČR*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.charita.cz/cinnost-v-cr/pomoc-cizincum-v-nouzi-na-uzemi-cr/>>

IOM. *O nás*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.iom.cz/o-nas>>
Migrace online. *Články*. [on-line], [cit. 5. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957351>>

Migrace online. *Návratová směrnice – na cestě k restriktivní evropské imigrační politice*. [on-line], [cit. 10. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2104983>>

MPSV. *Integrace cizinců*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/1278>>

MUNI. *Perspektivy mezinárodněprávní úpravy uprchlictví*. [on-line], [cit. 23. února 2012]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/75129/fss_b_a2/prace.txt>

MVČR. *Dublinký systém*. [on-line], [cit. 5. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>>

MVČR. *Imigrace, Fenomén migrace obecně*. [on-line], [cit. 20. listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/migrace.html>>

MVČR. *Mezinárodní ochrana*. [on-line], [cit. 10. prosince 2011]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/uprchlici/2004/8_zpm_06.html>

MVČR. *Migrační a azylová politika České republiky*. [on-line], [cit. 18. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>>

MVČR. *Obecný přehled předmětu úpravy zákona o azylu*. [on-line], [cit. 25. ledna 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obecny-prehled-predmetu-upravy-zakona-o-azylu.aspx>>

MVČR. *Odbor azylové a migrační politiky*. [on-line], [cit. 18. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-azylove-a-migracni-politiky.aspx>>

MVČR. *Terminologický slovník*. [on-line], [cit. 15. listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>>

MVČR. *Žadatelé o azyl v roce 2002*. [on-line], [cit. 20. prosince 2011]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/uprchlici/stat02.html>>

OPU. *Co nabízíme*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.opu.cz/cz/co-nabizime/pravni-poradenstvi/co-nabizime/>>

OPU. *OPU podporuje Gruzínsko- osetinský dialog*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.opu.cz/cz/article/111>>

OPU. *Úmluva o právním postavení uprchlíků*. [on-line], [cit. 23. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.opu.cz/cz/article/53>>

PPI. *Kdo jsme?* [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <<http://p-p-i.cz/sluzby/kmc/kdo-jsme/>>

Richtermocová, T. *Migrace v České republice, její klady a zápory*. [on-line], [cit. 20. listopadu 2011]. Dostupné z: <http://www.oberig.cz/_ftp/pdf/Migrace%20v%20CR.pdf>

SOZE. *O organizaci*. [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <http://www.soze.cz/?page_id=129>

Úmluva o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989. [on-line], [cit. 28. února 2012]. Dostupné z: <http://www.stopdetskepraci.cz/download/pdf/documents_2.pdf>

Úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 10. prosince 1948. [on-line], [cit. 22. listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/uprchlici.pdf>>

UNHCR. *Činnost v České republice*. [on-line], [cit. 25. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/kde-pusobime/cinnost-unhcr-ve-stredni-evrope/ceska-republika.html>>

UNHCR. *Dublínské nařízení*. [on-line], [cit. 5. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/co-vsechno-delame/zajisteni-pravni-ochrany/azylova-politika-evropske-unie/informace-o-dublinskem-narizeni-dublin-ii.html>>

UNHCR. *Historie UNHCR*. [on-line], [cit. 25. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/o-nas/historie-unhcr.html>>

UNHCR. *Kvalifikační směrnice*. [on-line], [cit. 10. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/co-vsechno-delame/zajisteni-pravni-ochrany/azylova-politika-evropske-unie/informace-o-kvalifikacni-smernici.html>>

UNHCR. *Ochrana uprchlíků*. [on-line], [cit. 15. listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/o-nas/ochrana-uprchliku-a-unhcr.html>>

UNHCR. *Procedurální směrnice*. [on-line], [cit. 10. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/co-vsechno-delame/zajisteni-pravni-ochrany/azylova-politika-evropske-unie/informace-o-proceduralni-smernici.html>>

UNHCR. *Přijímací směrnice*. [on-line], [cit. 5. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/co-vsechno-delame/zajisteni-pravni-ochrany/azylova-politika-evropske-unie/informace-o-prijimaci-smernici.html>>

UNHCR. *Vysoký komisař OSN pro uprchlíky – António Guterres*. [on-line], [cit. 25. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/o-nas/vysoky-komisar.html>>

UNHCR. *Výzkumná zpráva*. [on-line], [cit. 28. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/vyzkum/auto-vyzkumne-a-odborne-prace/nazory-ceske-verejnosti-na-uprchliky-stem-kveten-2006.html>>

UNHCR. *Základní údaje*. [on-line], [cit. 25. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/kde-pusobime/cinnost-unhcr-ve-stredni-evrope.html>>

Vídeňská úmluva o diplomatických stycích z roku 1963. [on-line], [cit. 23. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-157>>

Vláda ČR. *Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení.* [on-line], [cit. 28. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/dokumenty/umluva-proti-muceni-a-jinemu-krutemu--nelidskemu-ci-ponizujicimu-zachazeni-20135>>

WIC. *Asociace uprchlíků v České republice.* [on-line], [cit. 20. března 2012]. Dostupné z: <<http://soze.cz/workinczech/showpage.php?name=aucr>>

Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. [on-line], [cit. 25. ledna 2012]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/azyl/221_03.pdf>

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů. [on-line], [cit. 25. ledna 2012]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb99325>>

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. [on-line], [cit. 25. ledna 2012]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb04290&cd=76&typ=r>>

Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 28. prosince 1951. [on-line], [cit. 20. listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://ck.czweb.org/cck/aktivita/konvence.html>>

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Počet žadatelů o azyl podle roků a měsíců zahájení řízení červenec 1990- červen 2004

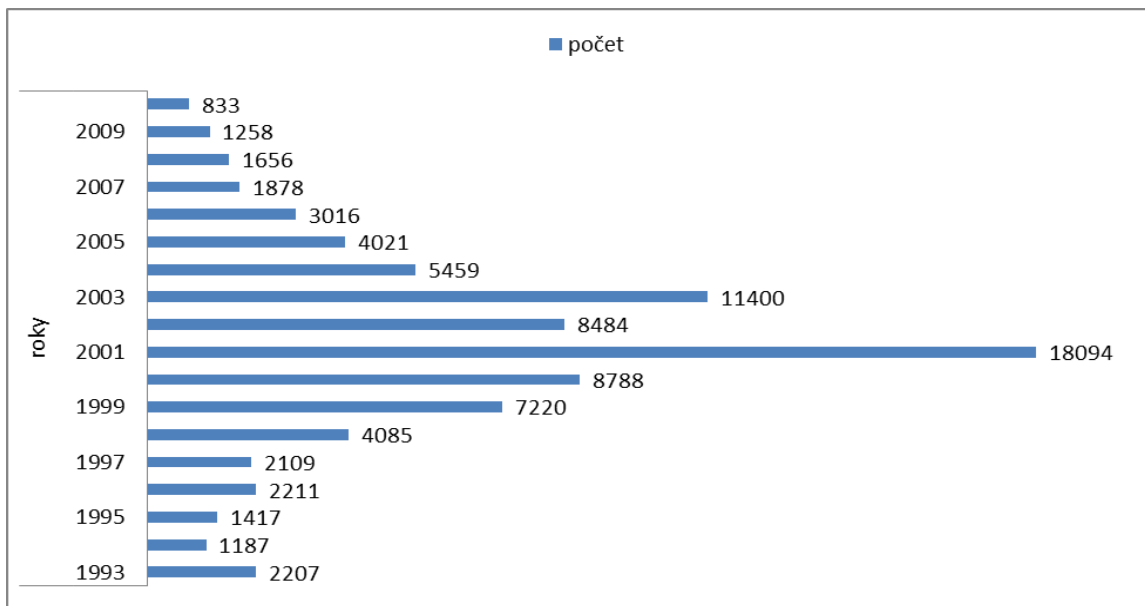
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Celkem
leden		395	138	30	172	55	57	212	219	602	593	1228	1334	686	552	6 273
únor		330	39	45	125	65	125	191	175	430	384	1228	679	704	588	5 108
březen		233	45	65	97	201	138	201	144	583	514	1636	726	588	988	6 159
duben		165	61	71	100	147	118	193	127	569	557	1539	762	1187	603	6 199
květen		248	39	141	80	211	89	114	96	604	545	1600	604	964	420	5 755
červen		235	64	101	64	150	187	115	119	537	942	1698	525	899	317	5 953
červenec	1	104	95	169	121	89	372	185	142	611	666	1614	580	925		5 674
srpen	231	137	67	198	95	118	332	151	273	581	691	1780	579	1167		6 400
září	146	77	82	814	90	155	171	168	252	699	750	1497	610	965		6 476
říjen	355	80	76	334	70	69	198	119	792	551	918	1498	773	1557		7 390
listopad	432	122	70	129	65	73	226	210	711	726	1232	1355	630	997		6 978
prosinec	437	100	65	110	108	84	198	250	1035	727	996	1421	682	761		6 974
Celkem	1 602	2 226	841	2 207	1 187	1 417	2 211	2 109	4 085	7 220	8 788	18 094	8 484	11 400	3 468	75 339

Zdroj dat: MVČR. *Mezinárodní ochrana*. [on-line], [cit. 27. dubna 2012]. Dostupné z:

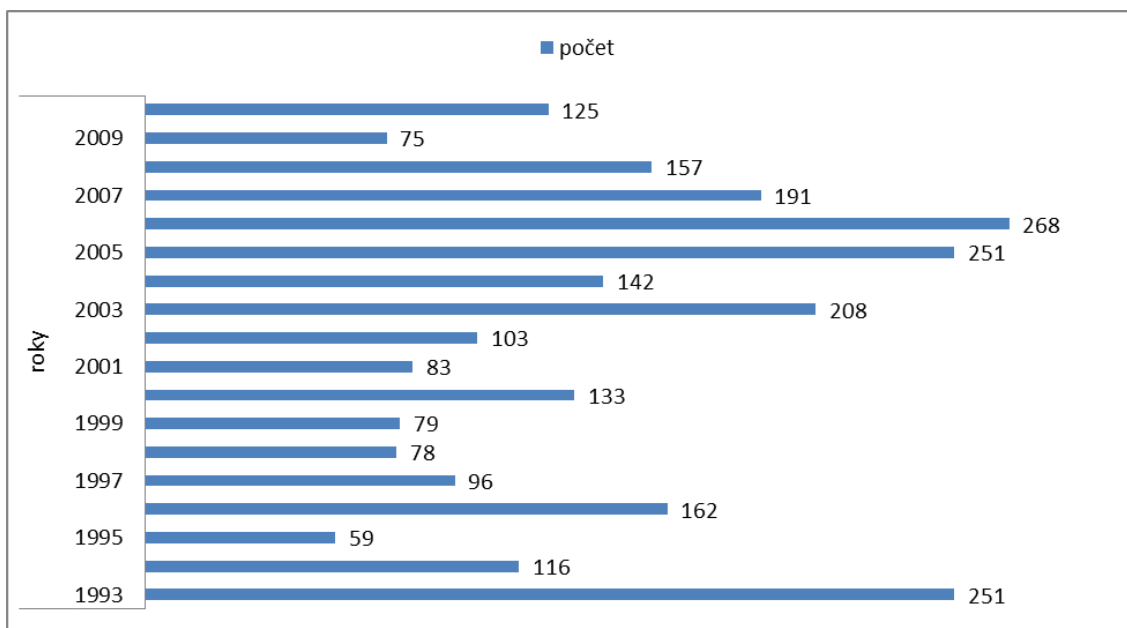
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/uprchlici/2004/8_zpm_06.html>

Příloha č. 2

Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR 1993- 2000

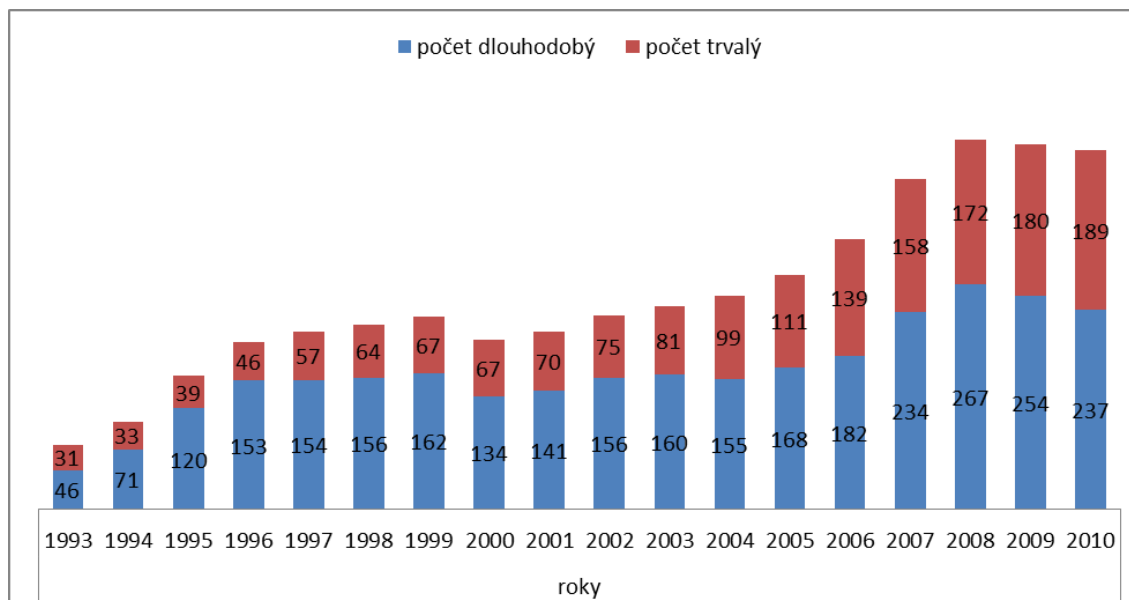
Počet udělených azylů 1993- 2000

Zdroj dat: ČSÚ. *Cizinci. Mezinárodní ochrana*. [on-line], [cit. 27. dubna 2012].
Dostupné z: < http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl >

Příloha č. 3

Vývoj počtu cizinců s pobyty trvalými a dlouhodobými poboby nad 90 dní V ČR 1993- 2010

Zdroj dat: ČSÚ. *Cizinci: Počet cizinců*. [on-line], [cit. 27. dubna 2012]. Dostupné z:<
http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu>

Příloha č. 4

Rozhovor s Mgr. Markétou Jindrovou, vedoucí Integrovaného centra pro cizince v Českých Budějovicích

1. Mohla byste mi představit integrační centrum a služby, které nabízíte vašim klientům?

V České republice existuje osm Integrovaných center, v Českých Budějovicích fungujeme od roku 2010. Všechna tyto Centra zřizuje Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR. Cílovou skupinu tvoří příslušníci třetích zemí, tedy zemí mimo Evropskou unii a Evropský hospodářský prostor.

Stěžejní službou Centra je výuka českého jazyka, která probíhá ve dvou úrovních. První úroveň je nízkoprahová, na této úrovni probíhá výuka jednou týdně je určena především začátečníkům. Druhá je úroveň intenzivní, ta probíhá dvakrát týdně. Výuka českého jazyka v současné době probíhá nejen v Českých Budějovicích, ale také v Táboře, Strakonici, Jindřichově Hradci, Prachaticích, Písku, v Kaplici a ve Vyšším Brodě.

Mezi další činnosti patří právní a sociální poradenství, pro klienty je k dispozici v Centru jednou týdně právník. Dále nabízíme sociokulturní kurzy, které jsou organizovány formou besedy s odborníky, mezi často debatovaná témata patří například zdravotní a důchodové pojištění, pobytová problematika, klienti se zde také naučí napsat životopis, nebo motivační dopis.

Pro naše klienty je v Centru k dispozici bezplatně přístup na internet a knihovna s cizojazyčnou literaturou. Nabízíme také služby tlumočnicka, tlumočíme do jazyka vietnamského, mongolského, ukrajinského a ruského- z tohoto výčtu vyplývá, jakých národností jsou naši klienti.

Mezi další činnosti Centra spadají také akce věnující se majoritní populaci. Snažíme se lidem představovat nové země, nové kultury, tradice a zvyky. Pořádáme osvětové aktivity na základních školách, kde dětem čteme cizojazyčné knihy a pro děti je to vždy velký zážitek. Pro veřejnost organizujeme různé tematické večery například Ruský

večer, kde jsou prezentovány nejen fotografie dané země, ale také zde probíhá ochutnávka typických jídel.

2. Která oblast integrace je pro cizince nejtěžší?

Jazyk je rozhodně klíčovou záležitostí, protože od něj se odvíjí vše dál, bez znalosti daného jazyka je integrace velice náročná. Klient pak není schopný najít si sám bydlení, zaměstnání, přátele atd. Jak všichni víme, čeština patří k těžkým jazykům, a proto se snažíme nabízet co nejvíce kurzů v různých městech.

Příloha č. 5

Rozhovor s Mgr. Petrou Texlerovou, pracovnící Organizace pro pomoc uprchlíkům v Českých Budějovicích

1. Mohla byste mi říci, jak dlouho fungujete v Českých Budějovicích?

V Českých Budějovicích fungujeme od roku 2006, to sem do kanceláře dojížděli kolegové z pražské pobočky, od roku 2009 zde máme trvalé pracoviště.

2. Na jaké služby se specializujete?

Klientům nabízíme sociálně právní poradenství, organizace zde v Českých Budějovicích se specializujeme na sociální poradenství a jednou týdně k nám dojíždí právník z Prahy.

3. Jaká je současná ekonomická situace vašich klientů?

Obecně se dá říci, že jejich ekonomická situace je stejná jako situace občanů ČR. I když v době ekonomického úpadku, to na ně dopadá mnohem více a pocítí krizi jako první. Hodně také záleží na tom, jaký druh pobytu mají, jestli dlouhodobý, nebo trvalý. Cizince s dlouhodobým pobytem čekají těžké chvíle, protože podle nového nařízení Ministerstva práce a sociálních věcí se jim nebudou prodlužovat pracovní povolení.

Celkově se dá říci, že záleží především na jejich schopnostech, na místě, kde žijí a na nabízených pracovních místech a v neposlední řadě také na štěstí.

4. Jaká oblast integrace je pro vaše klienty nejtěžší?

Jelikož k nám chodí cizinci, co již dlouhou dobu pobývají na území ČR, tak jazyk jim takový problém nedělá, navíc jsou našimi nejčastějšími klienty Ukrajinci a ty mají k češtině docela blízko. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že největší problém jim dělá sehnat práci a s tímto problémem se na nás obracejí nejčastěji.